

ספר

וזה לשונו

אוצר ציונים ומראי מקומות

מסודר לפי ערכים וענינים

והוא ליקוט מדברי הראשונים והאחרונים ועד לדברי הפוסקים

'ככתבם וכלשונם'

בעניני

תערובות

ובסופו

מילואים

מאת

יעקב בלאמו"ר הג"ר יוסף מנחם שליט"א ליינר

עיה"ק ירושלים תובב"א

תשע"ד

וגם ראוי לזעלי אסופות שיעשו טובה שלמה ולא יכתבו
על דין פלוני עין בספר פלוני, ולא עוד אלא שלפעמים יק
שנכרך לו אותו הדין מאלד ואותו הספר שלין אינו נמלא
בעירו, והרי זה דומה למי שמביאין אותו אל המעין ואין
מניחים אותו לשמות מים, לכן יכתוב גם כן מה שכתוב
באותו ספר למען ינוח הקורא בו כי ימלא תאות לבו'
פלא יועץ (ערך אסופה)

הספרים שייצאו לאור:

- א. מוקצה
- ב. מלאכת מבשל – שהיה חזרה והטמנה
- ג. סנהדרין
- ד. מקואות
- ה. רוב וחזקה

הקו' שייצאו לאור:

- א. חנוכה
- ב. שטרות
- ג. פתיחה לבבא קמא

© כל הזכויות שמורות למחבר

כתובת המחבר:

גולדברג 6
ירושלים
0527170601

ניתן להשיג:

בבני ברק
רח' סוקולוב 13
משפחת ליינר

מכון 'אהליך יעקב'

שע"י כולל שוטנשטין

עימוד: 'מלכות' 0504191772

הקדמה

יתברך הבורא ויתעלה היוצר שהחנינו וקימנו והגיענו לזמן הזה, בו זכינו להוסיף ולהעלות ספר זה על שולחן מלכים מאן מלכי רבנן, והוא אוצר ציונים ומראי מקומות מסודר לפי ערכים וענינים, אשר יכיל בתוכו ליקוט מדברי הראשונים והאחרונים, דבר דבור על אופנו בשמותיהם ובלשוונותם, למען ירוצו בו עיני הלומדים, כאשר יראה כל מעיין.

וכבר כתב הפלא יועץ (ערך אסופה) אשר בא להעריך ולהצדיק גודל ענין זה, 'זוה לשונו': 'כמה טובה עשו לנו בעלי אספות, רבותינו הקדושים אשר בכל דור ודור, זכו וזיכו את הרבים זכות הרבים תלוי בהם, שאלמלא הם נשתכחה תורה מישראל. ובפרט כגון אנן דור יתום, יתמי דיתמי, אשר מרדות הזמן רבו עלינו ואין הפנאי מסכים אתנו כל כך ללמוד בשקידה כל כך כמו הראשונים ודעתנו קצרה. ואם נבוא ללמוד ספרים הרבה אין קץ, ומי הוא זה אשר תשיג ידו להיות כל הספרים נמצאים אצלו, אבל על ידי האסופות נוכל לצאת מעט ידי חובתנו'. ודאי הגמור, יותר טובים לנו אלו הספרים של אספות מכל הבורי הפלפולים וההריפות.

וכבר מצינו כן בדברי הראשונים במעלת ענין זה, כמו ש"כ הרמב"ן בהקדמה (לדינא דגרמי) 'זוה לשונו': אספתי אותן כפי יכולתי אל מקומן, ויש לנו בזה תועלת להועיל תועלת גדולה או קטנה, כי אם לא יהיה בדברינו רק השנות הדברים, לא הפסדנו טורחינו ועמלנו אצל היודע ועד נאמן, אולי יישר בעיניו וימצא בהם דבר נכון או מזומן עכ"ל. וכן בחת"ם (יו"ד קצח) כ' בזה"ל, ואם אינני אלא מעתיק דברי הראשונים די לי בזה כמו ש"כ רמב"ן בדיני דגרמי עכ"ל.

וברבינו ירוחם בהקדמתו כ' בזה"ל: 'כי לא דבר מלבי, רק אני כמעתיק דברי הגדולים אשר עברו לפני, והסדור שסדרתיו ויסדתיו, מי יתן והייתי משיג תוכן דבריהם וכוונת מאמריהם' עכ"ל.

וכן בחוות דעת (בהקדמה) כ' בזה"ל: 'אם אולי לא אהי' בחיבור זה רק כדולה חספא, מ"מ אולי ישכח מאן דמשכח מרגניתא תותי, ובודאי יש שכר מהשי"ת כאשר ימצא מרגליות בתורה מחמת החספא דדלינא'.

וביותר, כי מקום גדול הונח להתגדר בייחוד ספר זה, אשר כשמו כן הוא בהבאת 'לשון הקודש' של רבותינו הראשונים והמפרשים בדיוק רב. כי יש אשר יבא בדרך זו לעומק הסוגיא ורוב ענפיה, אחר עיונו בדברי המפרשים ובצחות לשונם, ובה ישכיל להבין ולירד לשורשי הדברים וגודל הבנתם. אף שאר הלומדים ימצאו בו מבוקשם, לדעת היקף הענין מהיכן יבואו שורשיו, לאן ישלח ענפיו, ואיה יצמחו פירותיו.

וזאת למודעי: כי אין לסמוך על הדברים הלכה למעשה, כיון שלא תמיד הובאו מסקנת הדברים.

אשא עיני אל ההורים ואפתח פי בהודאה וברכה מעומקא דליבא להורי היקרים א"מ הגאון רבי יוסף מנחם שליט"א וא"מ מרת חנה תחי, אשר ליבם פתוח כאולם ובמסירות נפש גדלוני והנחוני בדרך התורה ויראת ה', לא חסכו ממני מאום ונטלו ממני עול דרך ארץ, למען אוכל לישב ולעמול על התורה בשקט ובשלום, בבחינת שלי שלהם הוא, ועל כל זאת עוד הוסיפו טובה על טובה, לסייע בעין טובה ובנפש חפצה בהוצאת חיבור זה, יתן ה' ויראו רוב ברכה וטובה בכל עמלם, לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלציהם.

תבענה שפתי ברכה ותהילה למו"ח הגאון רבי סער מיזל שליט"א, ולחמותי מרת לאה שתחי, אשר עומדים לעזרתנו במסירות נפלאה בכל עת, ועל ידם מתאפשר לי לישב ולעסוק בתורה מתוך השקט ושלום, יתן ה' שיזכו לראות דורות ישרים עוסקים בתורה ועושים רצון ה'.

אזכיר בברכה אכסניה של תורה, כולל שוטנשטין, אשר בדיבוק חברים ובמו"מ כדרכה של תורה נתלבנו הרבה מן הדברים, וביחוד אודה לידידי הר"ר עקיבא פלס שליט"א אשר נלמדו עמו הדברים בצוותא, ורב חלקו וחילו בספר זה. ועל כולם תודה וברכה לעומד בראשה הגאון רבי שמואל הרמן שליט"א, אשר עוז רוחו ורוממות מעשיו, להוסיף רוב עמל וריתחא דאורייתא ולהרחיב יגיעתה וידיעתה, אשר גודל רעיונו ורוחב דעתו סייעו בכתיבת הספר. יזכהו ה' לראות ברכה והצלחה ברוב עמלו ופועליו לקיום התורה ולומדיה.

וביחוד אודה למו"ר הגאון רבי צבי דרבקין שליט"א, מחבר ספר 'מראה המלאכות' ו'מראה השבת' אשר בטוב עינו וברוחב ליבו הנחה דרכי וכיוון נתיבותי בסוגיות, ועצתו והדרכתו היו נר לרגלי. ואף הוסיף טובה על טובה לפתוח לפני אוצר כתביו על נושאים אלו אשר הובאו בתוך ספר זה.

עוד אודה בזה לדודי איש אשר רוח בו הגאון רבי שלמה צולק שליט"א על אשר חלק לי מזמנו ברוח נדיבה, ופתח בפני צוהר להבין להשכיל ולהכיר דעת אורח נתיבות.

ברכה מיוחדת לאחי הר"ר חיים ליינר שליט"א עורך 'תורת ראשי הישיבות' שהקדיש רבות מזמנו וכישוריו עבור ספר זה, והעביר את שבט ביקורתו על כולו.

רחשי תודה והוקרה לנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד הרב מיכאל לוי הי"ו, ורעייתו מרת אוולין תחי, על עזרתם בנפש חפצה בהוצאת הספרים, יה"ר שיוסיפו לרוות נחת ואושר מתוך בריאות הגוף והרחבת הדעת, הון ועושר בביתם צדקתם עומדת לעד.

ובצאתי מן הכרך אתן שיר ושבח לבורא עולם שהגיעני עד הלום ובחסדו ובחמלתו יתברך עלי זכיתי לברך על המוגמר, אפרוש כפי לאל נורא עלילה בהודאה על העבר ובתחינה על העתיד שלא יסיר חסדו ואמתו מאתי כל הימים ויהיו הדברים מקובלים בני מדרשא קמיה רבנן, וזכיני יחד עם נו"ב מנב"ת מרת חפציבה תחי אשר כל חפצה ומאווייה לענין זה שאוכל לעמול ולעסוק בתורה ולהמשיך לעשות חיל, שנוכה לרוות רוב נחת דקדושה מכל יוצאי חלצנו שלא תמוש התורה הזאת מפינו ומפי זרענו עד עולם אמן.

היטיבה ה' לטובים

למעלת כבוד הרב הנכבד רם המעלה איש אשר רוח בו

העוסק בתורה אוהב תומך ומחזק ידי לומדיה

הרב מיכאל לוי הי"ו

ידיד בית אבא

ורעייתו מנב"ת מרת אוולין תחי'

אשר בעזרתם יצא חזון זה אל הפועל בסדרת הספרים 'זוה לשונו'

ואף עתה נשאם לבם להמשיך במפעל זה ולתמוך בעין טובה

ברוח נדיבה ובסבר פנים יפות

יברך ה' חילם ופועל ידם תרצה

ותהי משכורתם שלמה מעם ה' אלוקי ישראל

זכות התורה ולומדיה תעמוד להם ולב"ב בכל אשר יפנו

לראות ברכה בעמלם בטוב ובנעימים כל הימים

לעילוי נשמת

מרת מלכה ב"ר יהודה

ע"ה

גלב"ע כח אייר תשע"ג

לעילוי נשמת

הר"ר חיים ברוך ב"ר דב

זצ"ל

גלב"ע כו כסלו תש"ס

לזכרון עולם

זקיני הר"ר יהושע ב"ר יוסף ליינר זצ"ל

זקנתי מרת חיה הילנה ב"ר דוד ליינר ע"ה

זקנתי הרבנית מרת אילה ב"ר יעקב צ'ולק ע"ה

חו"ז הר"ר עמנואל ב"ר יצחק מיזל זצ"ל

חו"ז הרבנית מרת אסתר בת הג"ר שמואל אהרן פינקל ע"ה

ת . נ . צ . ב . ה .

תוכן השערים

שער א	ביטול ברוב	א
שער ב	טעם כעיקר	ט
שער ג	נ"ט בר נ"ט	קע
שער ד	נותן טעם לפגם	רכב
שער ה	קמא קמא בטיל	רסה
שער ו	הנ"נ	רצו
שער ז	דברים החשובים שאינם בטלים בתערובות	תי
שער ח	דבר שיש לו מתירין	תלד
שער ט	ביטול איסור לכתחילה	תפט
מפתחות		תקז
מילואים		תקלא

מצבת זיכרון

לדודתי האשה המשכלת והחשובה אות ומופת לכל רואיה

יראה האלוקים בארחותיה והשכילה אל דל בטוב מעשיה

מרת לאה אסתר ב"ר אלעזר צ'ולק ע"ה

אשת דודי הרה"ג רבי חנניה שליט"א

אשר שפכה תחנונים בסדר תפלותיה למען הכלל

סעדה וסמכה לבבות נדכאים ונפשות דווים

תם ויושר דרכיה בחן וענוה מעשיה וצנועה בהליכותיה

אשת חיל עטרת בעליה ברוב פועליו

זכתה להעמיד דור ישרים מבורך העוסקים בתורה ובמצוותיה

הצועדים ביושר נתיבותיה ומקיימים צוואת חייה

ת. נ. צ. ב. ה.

תוכן הפרקים

ביטול ברוב

א	מקור דין ביטול ברוב	פרק א
ה	ביטול ברוב ביבש ביבש	פרק ב
כא	שיעור ביטול חד בתרי	פרק ג
כז	ביטול ברוב בלח בלח	פרק ד
לג	ביטול ברוב להכשיר	פרק ה
מא	ביטול ברוב היתר בהיתר	פרק ו
מז	ביטול ברוב בהוכר האיסור	פרק ז
נז	ביטול ביבש במזין בשאינו מינו	פרק ח
סג	מזין במינו	פרק ט
סט	מזין במינו בשמא או בטעמא	פרק י
עו	ביטול ברוב קודם שנודע התערובות	פרק יא

טעם כעיקר

פ	טעם כעיקר	פרק יב
צח	מקור איסור טעם כעיקר	פרק יג
קה	שיעור טעם כעיקר - טעמו וממשו	פרק יד
קכג	טעם כעיקר - נהפך לאיסור	פרק טו
קלה	קפילא	פרק טז
קמה	ביטול בששים	פרק יז
קנד	שיעור בששים	פרק יח

נ"ט בר נ"ט

קע	נ"ט בר נ"ט דהתירא	פרק יט
קפב	נ"ט בר נ"ט דאיסורא	פרק ג
קפח	נ"ט בר נ"ט בבישול	פרק כא
קצז	נ"ט בר נ"ט לכתחילה	פרק כב
רד	דבר חריף	פרק כג

נותן טעם לפגם

רכב	נותן טעם לפגם	פרק כד
רלח	נטל"פ ולבסוף נותן טעם לשבח	פרק כה
רמג	נטל"פ האסור	פרק כו

פרק כז	שרצים המאוסים	רמט
פרק כח	נבילה שאינה ראויה לגר	רס

קמא קמא בטיל

פרק כט	קמא קמא בטיל – חוזר וניעור	רסה
פרק ל	קק"ב להלכה	רפא
פרק לא	קק"ב בקילוח אחד	רצא

חנ"נ

פרק לב	פתיחה – בשר בחלב	רצו
פרק לג	חנ"נ בב"ה ובשאר איסורים	שיב
פרק לד	חנ"נ באיסורי משהו	שכה
פרק לה	אפשר לסוחטו	שלד
פרק לו	אין הנאסר הולך אלא במקום שהאיסור הולך	שמה
פרק לז	אין הנאסר חמור מן האוסר	שנ
פרק לח	איסור דבוק	שנו
פרק לט	התיכה שאינה נעשית נבילה	שסד
פרק מ	חנ"נ בלח בלח	שעו
פרק מא	חנ"נ במזין במינו	שפא
פרק מב	חנ"נ בכלים	שפז
פרק מג	ניעור	שצב
פרק מד	סלק	תב

דברים החשובים שאינם בטלים בתערובות

פרק מה	דברים שאינם בטלים בתערובות	תי
פרק מו	בריה	תב

דבר שיש לו מתירין

פרק מז	פתיחה	תלד
פרק מח	דשיל"מ באינו מינו	תמו
פרק מט	דשיל"מ הבטל	תנד
פרק נ	דשיל"מ בשימושים	תפד

ביטול איסור לכתחילה

פרק נא	ביטול איסור לכתחילה	תפט
--------	---------------------	-----

תוכן הענינים המפורט

פרק א

א. מקור דין ביטול ברוב.....

א. מקורו.....

[א] מקור הדין [ב] מקורו מהתורה – רוב בדיינים [ג] דם הפר ומדם השעיר [ד] לר"מ דחייש למיעוטא

ב. ביאור הדמיון לדיינים.....

[ה] חילוק דיינים דהמיעוט כמי שאינו [ו] בדיינים האמת כהרוב [ז] ברוב בדיינים בעי' פסק של כולם [ח] אחרי רבים לא נאמר רק על דיינים [ט] ילפי' דהמיעוט לא יכול להשפיע על הרוב [י] בדיינים יתכן שהאמת כהמיעוט

פרק ב

ה. ביטול ברוב יבש ביבש.....

א. טעמו.....

[יא] דומיא דדיינים [יב] המיעוט בטל בתוך הרוב [יג] רובו ככולו [יד] מיעוט לא יכול להשפיע על רוב [טו] הנהגה בעלמא [טז] כל דפריש [יז] טעם דרבנן לא החמירו דלא יתבטל [יח] אמאי לא הוי קבוע

ב. אכילת כל התערובות.....

[יט] אכילת כל התערובות בבת אחת [כ] לדעת האוסרים מדרבנן או מדאורייתא [כא] חילוק טומאה מאיו"ה [כב] באיכא כזית איסור בכא"פ

ג. לכתחילה או בדיעבד.....

[כג] להחמיר ע"ע לא לאכול [כד] אם איכא תקלה בביטול ברוב

ד. נתבטלה וחזר ובישלה.....

[כה] אם נאסר ע"י הבישול [כו] במין בשאינו מינו

ה. במעורבים מתחילת ברייתם.....

[כז] אם איכא ביטול [כח] גדרו [כט] טעמו [ל] ביטול בששים

ו. אופניו יח
 [לא] תערובות בכמה מקומות [לב] תערובות של כמה בנ"א [לג] תערובות בבני אדם [לד] ביכול להתברר [לה] במחובר – קרקע

פרק ג

שיעור ביטול חד בתרי כא

א. אם דוקא כפול כא
 [לו] דעת הסוברים דבעי כפול [לז] שי' הרמב"ם [לח] מה"ת סגי ברובא [לט] סגי' ברובא [מ] בחתיכת איסור וחתיכה וחצי היתר

ב. רוב מנין או בנין כד
 [מא] ב' חתיכות שאינם שוות [מב] ב' חתיכות קטנות [מג] בעי' תרוויהו [מד] ביאור הפלוגתא

ג. ספק רוב כו
 [מה] ב' חתיכות אחת גדולה ואחת קטנה [מו] טעמו

פרק ד

ביטול לח בלח כז

א. מקורו כז
 [מז] רוב בדיינים

ב. טעם ביטול חד בתרי כז
 [מח] חשיב שם אחד [מט] אם נהפך להיתר

ג. גדר לח ויבש כח
 [נ] קמח בקמח [נא] חיטין בחיטין

ד. ביטול בתבלין ל
 [נב] מקורו [נג] טעמו [נד] מה"ת או מדרבנן [נה] אם דווקא בכוונה [נו] גדר התבלין [נז] מלח [נח] איסור הבלוע בתבלין [נט] במין במינו

פרק ה

ביטול ברוב להכשיר..... לג

א. הדין וטעמו..... לג
 [ס] אם המיעוט מקבל דין הרוב [סא] ביאור צדדי הספק

ב. אופניו..... לד
 [סב] חוט של ציצית פסול בכשרים [סג] מצה פסולה בכשרות [סד] אתרוג
 שנתערב [סה] ס"ת שאינו ידוע היכן הטעות [סו] תערובות שמן זית פסול בכשר
 [סז] מים שאובים במקוה

ג. ביטול היתר באיסור..... לח
 [סח] דינו [סט] יסוד החילוק בין היתר לאיסור [ע] ביאור הפלוגתא

פרק ו

ביטול ברוב היתר בהיתר..... מא

א. דינו..... מא
 [עא] חמץ לפני פסח [עב] פלוגתת ר"י רבנן במין במינו [עג] חילוק לח מיבש [עד]
 חילוק איסור מהיתר

ב. ראיות..... מג
 [עה] בראי' מכלאים [עו] בראי' מטבילת כלי

ג. בכשר בחלב..... מה
 [עז] דינו [עה] חילוק בשר בחלב

פרק ז

ביטול ברוב בניכר האיסור..... מז

א. דינו..... מז
 [עט] שי' הראשונים דליכא ביטול [פ] דעת הלבוש דאיכא ביטול [פא] טעם דליכא
 ביטול

ב. אופני היכר..... מט
 [פב] חמתה מרובה מצלתה – ניכר שאין בו ממש [פג] ניכר ע"י מעשה [פד] ניכר
 ע"י קפילא [פה] ניכר שא"א להפרידו [פז] ניכר ע"י ידיעה [פז] נתבטל בששים

ג. תערובות סכך פסול בכשר..... [פח] מקור הדין [פט] טעמו [צ] אם מדין ביטול או דאינו חשוב נג

ד. גדר היכר..... [צא] בהפסד [צב] טירחה מרובה [צג] ע"י מישוש בידים [צד] הניכר לאחר – אם נד מחויב להזהירו [צה] חיסרון ידיעה

פרק ח

ביטול ביבש במין בשאינו מינו..... נז

א. שיעור הביטול במין בשאינו מינו..... נז
[צו] תערובות יבש חד בתרי או ס' - מדאורייתא [צז] חד בתרי או ס' - מדרבנן [צח]
פי' לשון ליבטל ברובא להסוברים ס' [צט] ס' מהחתיכות או מהרוטב

ב. טעם דבעי' ס'..... ס
[ק] אטו יבשלו [קא] בעי' ביטול מעוצם מיעוטו [קב] ניכר האיסור [קג] טעם ס
כעיקר – בפיו

ג. אופניו..... סא
[קד] חלוקים במראה וטעם ובנמצא אחד מהם טריפה [קה] בניכר בפה – אם שרי לטעום

פרק ט

ביטול ברוב במין במינו..... סג

א. פלוגתת ר"י ורבנן..... סג
[קו] מקורו [קז] ביאור הפלוגתא [קה] להלכה [קט] טעם כעיקר לר"י [קי] לר"י
מדאורייתא או מדרבנן

ב. אופניו..... סו
[קיא] ביבש ביבש [קיב] ביאור החילוק בין יבש ללח [קיג] באיסור דרבנן [קיד]
בנטל"פ [קטז] אם דוקא באיכא ממשות [קטז] באיסור גברא

פרק י

מין במינו בשמא או בטעמא סט

א. דינו סט

[קז] מקור הדין [קח] להלכה [קיט] אם רק לגבי יין נסך או לכה"ת

ב. גדר שמא עב

[קכ] חלב ובשר [קכא] חתיכות בשר [קכב] עיסה ושאר [קכג] מב"מ החלוקים רק בשמם

ג. גדר טעמא עד

[קכד] חלב ובשר [קכה] שומן וחלב [קכו] שומן ובשר כחוש [קכז] בשר חזיר ובשר פרה [קכח] בשר בחלב [קכט] כבד ובשר [קל] בשר שור עז ואיל [קלא] בשר ועופות [קלב] דג טמא ודג טהור [קלג] גיד עם בשר [קלד] פליטת בשר ורוטב עם בשר

פרק יא

ביטול ברוב קודם שנודע התערובות עו

א. הדין וטעמו עו

[קלד א] דינו [קלד ב] טעמו

ב. חומרתו עז

[קלד ג] מדאורייתא או מדרבנן

ג. אופניו עח

[קלד ד] ידיעת חבירו [קלד ה] חילוק ביטול ברוב מהלך אחר הרוב [קלד ו] בלח [קלד ז] בישל החתיכות בב' קדירות [קלד ח] בעד אחד

פרק יב

טעם כעיקר פ

א. יסוד האיסור פ

[קלה] טעימתו זו היא הכרתו [קלו] שי' הגר"ח – איסור טעם [קלז] אוכל בלי טעם ודבר שאינו נו"ט בתערובות

- ב. מציאות הטעם – אם אית ביה ממשות..... פד
 [קלח] אם טעם נכנס במקום שא"א לבלוע [קלט] אם טעם מתמעט מקדירה
 לקדירה [קמ] איכא טעם בלא גוף האיסור [קמא] דבר לח
- ג. גדר טעם..... פו
 [קמב] טעם מדבר לח [קמג] אם דוקא בטעם חזק [קמד] לח שבלוע בגוש [קמה]
 גוש שנמוח [קמו] איסור שנתערב ואינו ניכר [קמז] חזותא [קמח] יבש ביבש
- ד. ריח..... פט
 [קמט] מקורו [קנ] טעמו [קנא] מדרבנן או מה"ת [קנב] בעומד לכך [קנג] במין במינו
- ה. חומרתו..... צא
 [קנד] מדאורייתא או מדרבנן [קנה] נפ"מ [קנו] למ"ד דרבנן אם בעי' לביטול ברוב
 [קנז] יסוד הפלוגתא [קנח] להלכה [קנט] כשהאיסור בעין לכו"ע
- ו. טע"כ בשאר איסורים..... צד
 [קס] בבן נח [קסא] באיסור הנאה [קסב] בטומאה [קסג] במוקצה [קסד] כרת

פרק יג

- מקור איסור טעם כעיקר..... צח
- א. פתיחה..... צח
 [קסה] אם לולי הילפותא היה מהני ביטול
- ב. זרוע בשלה..... צט
 [קסו] מקורו [קסז] דעת רש"י בילפותא מזרוע בשלה
- ג. עוד מקורות..... קא
 [קסח] משרת [קסט] הטמאים [קע] גיעולי מדין [קעא] ג' אופנים
- ד. בשר בחלב..... קב
 [קעב] מקורו [קעג] ביאור הילפותא מגיעולי ע"כ [קעד] ביאור הילפותא

פרק יד

שיעור טעם כעיקר - טעמו וממשו..... קה

א. דעת רש"י..... קה

[קעה] כזית בכא"פ חשיב ממשו [קעו] גדר טעמו וממשו לדעת רש"י [קעז] טעמא דרש"י [קעה] בעיסה - שי' רש"י [קעט] כותח - שי' רש"י

ב. דעת הר"ן..... קט

[קפ] ממשו לא בטל אפי' באלף

ג. דעת הרמב"ם..... קט

[קפא] דוקא באיכא כזית בכא"פ [קפב] מקורו [קפג] גדר ממשו [קפד] טעמא דבעי' כזית בכא"פ [קפה] טעמא דלקי בפחות מכזית בכא"פ - ח"ש [קפו] טעמא דאסור מד"ס בפחות מכזית בכא"פ [קפז] תערובת חמץ באיסור אכילה [קפח] תערובת חמץ לענין בל יראה

ד. דעת ר"ת..... קיד

[קפט] במין באינו מינו נהפך לאיסור [קצ] בליכא כזית בכא"פ [קצא] אם בעי' שייאסר מכזית [קצב] בפטור טעם חמץ בכותח

ה. דעת רבינו חיים..... קיז

[קצג] כזית בכא"פ מן התערובות [קצד] טעמו [קצה] בפחות מכזית בכא"פ מה"ת

ו. שי' הר"י מאורלייני"ש..... קיט

[קצו] איכא עשה [קצז] אם דוקא משום דילפי' מגיעולי גוים [קצה] ק' הרע"א - באיכא ממשות [קצט] יסוד הפלוגתא [ר] בכזית בכא"פ [רא] לדעת רבנן

ז. דעת הראב"ד..... קכא

[רב] טעם אינו בטל ולוקה בכזית מהאיסור [רג] אם ס"ל נהפך

פרק טו

טעם כעיקר - נהפך לאיסור..... קכג

א. אם ההיתר נהפך לאיסור..... קכג

[רד] פלוגתת הראשונים [רה] בליכא כזית בכא"פ [רז] בטעם חזק כמו כזית בכא"פ [רז] מקור הדין [רה] טעמו [רט] באיסור ואיסור

- ב. גדר הנהפך..... [רי] אחע"א [ריא] אם מתחייב במעשר [ריב] צירוף לשיעור קכו
- ג. חילוק טע"כ מהיתר מצטרף לאיסור..... קכח
 [ריג] מקורו [ריד] אם המ"ל הוי דוקא במופרדים [רטו] ליכא ממשות [רטז] ל"א
 נהפך ודוקא בטעם המקורי

פרק טז

קפילא

- קלב..... **קפילא**
- א. ששים וקפילא..... קלב
 [ריז] מקורו [ריח] להלכה – ששים [ריט] דעת רש"י – בעי' ס' וקפילא [רכ] דעת
 הרא"ש – דמהני קפילא בפחות מס' [רכא] דעת הרמב"ן – תלוי אם איכא ממשות
 [רכב] דעת הרמב"ם – לעולם העכו"ם קובע גם בס' ובפחות מס' [רכג] כשהקפילא
 מכיר באיסור [רכד] טעם דל"מ קפילא בפחות מס'
- ב. טעם נאמנות קפילא ומסל"ת..... קלד
 [רכה] אם בעי' מסל"ת [רכו] יסוד הנאמנות במסל"ת [רכז] טעם דבעי' קפילא [רכח]
 אם בעי' אומן ומסל"ת [רכט] דעת הריטב"א – עדיף שלא יהיה מסל"ת [רל] דעת
 הרשב"א – א' או אומן או סתם גוי ומסל"ת [רלא] דעת הרמב"ם – כל גוי נאמן גם בלא
 מסל"ת [רלב] דעת הראשונים דלא סמכינן כלל על קפילא [רלג] לחומרא
- ג. אופן בדיקת הטעם..... קלט
 [רלד] אם בעי' שילעס ויבלע [רלה] טעימה בלשון [רלו] טעימת ישראל [רלז] אישור
 מהממשלה

פרק יז

ביטול בששים

- קמא..... **קמא**
- א. מקורו..... קמא
 [רלח] זרוע בשלה [רלט] אסמכתא בעלמא [רמ] יסוד הפלוגתא
- ב. טעם ביטול בס'..... קמב
 [רמא] ביטול הטעם או במציאות [רמב] אם האיסור נעלם בס' או הס' מתנגד
 לאיסור [רמג] חילוק מין במינו משא"מ – בס' [רמד] אם ס' רק לגבי טעם [רמה]

טעם ביותר מס' – מדאורייתא [רמז] אם ס' יסודו מצד ביטול ברוב [רמז] טעם ס' בכ"מ – השוו חכמים מידותם

ג. ס' בדבר שאינו נותן טעם קמז
[רמח] אם סג' ברוב [רמט] להלכה

ד. ביטול ס' במיין במינו קמח
[רנ] אם משום גזירה אטו מבא"מ

ה. דינו קמט
[רנא] מזידתו - לפי משקל [רנב] לעם הארץ [רנג] אם לכתחלה יש לטעום פחות מכשיעור גם בס' [רנד] מזידת ס' בשבת

ו. שיעור בשר בלפת קנא
[רנה] מקורו [רנו] שיעורו [רנז] מקור השיעור לרש"י [רנח] למ"ד אין בגידים בנו"ט [רנט] אם חשיב מין בשא"מ

פרק יח

שיעור ששים קנד

א. צירוף הקדירה לשיעור קנד
[רס] מקורו [רסא] בחרסי הקדירה או בקדירה עצמה [רסב] חילוק עצמות מקדירה

ב. טעמא דמ"ד במאי דבלעה קדרה קנו
[רסג] בתר מעיקרא אזלי' [רסד] איך מהני פחות מס' [רסה] להלכה בלא ראינו בתחילה - במיין בשאינו מינו [רסו] אם משערינן בליעות לפני הנפילה

ג. צירוף עצמות לשיעור קנט
[רסז] מקורו [רסח] אם עצמות האיסור מצטרפין [רסט] להלכה [ער] טעמא דעצמות האיסור מצטרפין להיתר [רעא] בדעת האו"ז דרק עצמות ההיתר מצטרפין [רעב] עצמות רכות וקשות [רעג] בדאורייתא

ד. בדידיה משערינן או במאי דנפיק מיניה קסג
[רעד] מקורו [רעה] דעת הרמב"ם [רעו] בשאר איסורין

ה. ביצה אסורה שנתבשלה עם ביצים מותרות קסה
[רעז] מקורו [רעה] טעם דאינה אוסרת [רעט] בביצת אפרוח [רפ] טעמא דבעי' ס"א

ו. איסור אחד בכ' טעמים..... קסח
 [רפא] אם בעי' ס' כנגד כ"א [רפב] אם חלוק בב"ח

פרק יט

נ"ט בר נ"ט דהתירא..... קע

א. מקורו..... קע
 [רפג] מקור הדין [רפד] ביאור הפלוגתא [רפה] אופניו [רפו] גדר כותח – אם דוקא תערובת חלב [רפז] אם דוקא בליכא ממשות

ב. טעמו..... קעב
 [רפח] טעם קלוש [רפט] לא בא מן הממש [רצ] בליעה מועטת שרי [רצא] מסתמא אינו נ"ט [רצב] מדין נטל"פ

ג. בנרגש הטעם..... קעד
 [רצג] אם שרי בנרגש הטעם [רצד] טעימת ישראל [רצה] במין במינו

ד. ביטול בנ"ט בר נ"ט..... קעה
 [רצו] אם חשיב משהו דבעי' ביטול [רצז] דעת הראשונים דאיכא ביטול [רצח] דעת הראשונים דליכא ביטול

ה. התירא בנ"ט שני או בשלישי..... קעו
 [רצט] שי' הראשונים דשרי בנ"ט שני [ש] שי' הראשונים דשרי בנ"ט שלישי [שא] ביאור הפלוגתא [שב] גדר נ"ט ראשון – שיפא [שג] מים שנתבשלו בהם הדגים אם חשיב עוד נ"ט [דש] אם מים שקודם הכלי חשיב נ"ט

ו. מאוכל לאוכל..... קפ
 [שה] אם דוקא מכלי לאוכל [שו] טעם החילוק

פרק כ

נ"ט בר נ"ט דאיסורא..... קפב

א. הדין וטעמו..... קפב
 [שז] אם חלוק איסורא מהתירא [שח] טעם האיסור [שט] טעם ההיתר [שי] מדאורייתא או מדרבנן

ב. אופניו..... קפד
 [שיא] בליכא טעם איסור [שיב] נטל"פ שהותר ואח"כ הושבח [שיג] נ"ט ראשון
 באיסור ונ"ט שני בהיתר [שיד] בחוזר לאיסורו הראשון [שטו] חמץ קודם הפסח

פרק כא

נ"ט בר נ"ט בבישול..... קפח

א. דינו..... קפח
 [שטז] אם ההיתר דוקא בעלו ולא נתבשלו [שיז] פי' לשון הגמ' דגים 'שעלו' [שיח]
 להלכה [שיט] בליכא טעם [שכ] בדיעבד

ב. נצלו..... קצ
 [שכא] אם חלוק צליה מבישול [שכב] להלכה

ג. נ"ט בר נ"ט בשעת בישול..... קצא
 [שכג] בליכא הפסק בין נ"ט ראשון לשני [שכד] בד' ההגהות אשר"י

ד. הדחת קערות..... קצג
 [שכה] הדחה קערות של בשר במחבת חלבית בן יומן [שכז] כף שתחבו בקערה
 [שכז] באינו בין יומו שאינן מקונחות [שכה] בכלי א' אינו בן יומו [שכט] בדעת
 הריב"ן מכלי לכלי

פרק כב

נ"ט בר נ"ט לכתחילה..... קצז

א. דינו..... קצז
 [של] דעת הראשונים דאוסרים לכתחלה [שלא] דעת הראשונים דמתירים לכתחלה

ב. מקורו..... קצח
 [שלב] בראי' מלשון הגמ' דגים ש'עלו' [שלג] אפית פת בתנור שטחו באליה

ג. טעמו..... קצט
 [שלד] טעם האיסור – עבר במזיד [שלה] טעם ההיתר לכתחלה

ד. להלכה..... ר
 [שלו] בדעת הב"י [שלז] בדעת השו"ע

ה. אופנים המותרים לכו"ע..... רב
[שלח] אינו בן יומו [שלט] חשש נ"ט בר נ"ט [שמ] בכלים [שמא] בנ"ט שלישי

פרק כג

דבר חריף..... רד

א. הדין וגדרו..... רד
[שמב] מקורו [שמג] מדאורייתא או מדרבנן [שמד] אם דוקא באיכא שמנונית – אם מפליט [שמה] חומרתו - אם חשיב כנ"ט ראשון

ב. דבר חריף המותר..... רו
[שמו] באינו בן יומו [שמז] להלכה – אינו ב"י ונ"ט בר נ"ט [שמח] בספק [שמט] בטעימת ישראל

ג. שיעור הנאסר..... רט
[שנ] כדי קליפה או כולו [שנא] להלכה [שנב] גדר דיעבד

ד. מהו דבר חריף..... רי
[שנג] אם דוקא צנון [שנד] פירות חמוצים [שנה] דגים מלוחים [שנו] בבישלו [שנז] מאכל שחלקו חריף [שנח] לפת [שנט] בנתן בו שמן [שס] קביעת חכמי הטבע [שא] להלכה – במקום הפסד

ה. דוחקא..... ריד
[שסב] מקורו [שסג] מדוכה [שסד] כלי שחותכין עליו [שסה] בישול בלי דוחקא [שסו] בדבר קשה [שסז] מזלג [שסה] אם דוחקא מפליט

ו. דוחקא בלא חריף..... ריז
[שסט] מקורו [שע] גדר צונן [שעא] להלכה [שעב] דינו

ז. היתר הסכין..... ריט
[שעג] לאחר שימוש מרובה [שעד] הדחה [שעה] בקינוח יפה

ח. נעיצה..... רכ
[שעו] מקורו [שעז] מהני לצונן חריף [שעה] אם רק לכתחלה [שעט] דוקא בקרקע קשה [שפ] בסכין שיש בה גומות [שפא] מנין הנעיצות

פרק כד

נותן טעם לפגם

רכב.....

א. מקורו..... רכב

[שפב] מקור הדין [שפג] דעת הרשב"א – מסברא [שפד] דעת הר"ן – ילפי' מנבלה
שא"ר דבעי' הנאה

ב. טעמו..... רכט

[שפה] טעם הרשב"א [שפו] אמאי לא חשיב הוכר האיסור [שפז] טעם הר"ן [שפח]
טעם הרא"ה [שפט] טעם החינוך

ג. אם בעי' לדין ביטול ברוב..... רכז

[שצ] דעת הרשב"א [שצא] דעת הר"ן [שצב] דעת השו"ע

ד. שיעורו..... רכט

[שצג] אם בעי' פגום לגמרי [שצד] בהגדיל מדתו [שצה] בכזית בכא"פ [שצו] אם
בעינן שיהא הפגם נרגש

ה. אופניו..... רלא

[שצז] פגם בריח [שצה] פגם האיסור בהיתר [שצט] פגם בטעם ומשביח במראה [ת]
אם דוקא בנמחה [תא] ביבש ביבש [תב] באיסור הבטל ביותר מס' [תג] במכיר
האיסור [תד] לפגום לכתחלה

ו. פגם ע"י דבר אחר..... רלד

[תה] מקורו [תו] להלכה [תז] באיסור פוגם בנוסף עם ד"א [תח] בפגם רק מחמת
חסרון ד"א

ז. איסור שאינו נו"ט לא לשבח ולא לפגם..... רלו

[תט] מקורו [תי] אם דוקא פגום מתיר [תיא] אם טעמו נרגש

פרק כה

השביח ולבסוף פגם ולהיפך

רלח.....

א. השביח ולבסוף פגם..... רלח

[תיב] מקורו [תיג] טעמו [תיד] מדרבנן או מדאורייתא [תטו] פגם והשביח וחזר
ונפגם לבסוף

ב. פגם ולבסוף השביח..... רמ
 [תטז] אם איכא היתר [תיז] טעמו [תיח] חומץ ע"ג גריסין [תיט] בשעה שפוגם [תכ] אם דוקא בהשביח מאיליו

פרק כו

נותן טעם לפגם האסור..... רמג

א. איסורי משהו..... רמג
 [תכא] דינו [תכב] טעם ההיתר [תכג] טעם האיסור [תכד] להלכה [תכה] דוקא בנו"ט

ב. בשר בחלב וכלאי הכרם..... רמו
 [תכו] במחויב שלא כדרך אם שרי בנטל"פ [תכז] טעם ההיתר

פרק כז

נטל"פ בשרצים המאוסים..... רמט

א. דינו..... רמט
 [תכה] מקורו [תכט] בדעת רב [תל] ביאור הספק אם פוגם [תלא] טעם ההיתר [תלב] בליכא ס'

ב. בשיכרא וחלא..... רנא
 [תלג] מקורו [תלד] מדינא או מספק [תלה] בשאר משקין [תלו] בזבוב

ג. אופניו..... רנג
 [תלז] בשאר משקין [תלה] עכברא דדברא [תלט] שרצים המאוסים בעין [תמ] שרצים מאוסין מעיקרן שהסריחו

ד. שרצים ושאר איסורים דאימרטמו..... רנו
 [תמא] מקורו [תמב] פירושו [תמג] בשאר איסורים [תמד] דוקא במשקה [תמה] בהיתר דבש בדבורים טעמו [תמו] בריה [תמז] הוכר האיסור

פרק כח

רס נבילה שאינה ראויה לגר

רס א. איסור שנפסל מאכילה מדרבנן

[תמח] בלא תערובות [תמט] דעת הרמב"ם – בתערובות ללא רוב [תנ] טעם ההיתר בתערובות בלא רוב [תנא] באיסור בל תשקצו [תנב] לכתחלה [תנג] מי רגלים

רסד ב. נבילה שנפגמה לאחר זמן

[תנד] אם דוקא שנסרחה כשהתנבלה

פרק כט

רסה קמא קמא בטיל – חוזר וניעור

רסה א. בהתירא לגו איסורא

[תנה] מקורו [תנו] פי' חוזר וניעור

רסו ב. דעת רש"י

[תנו] קק"ב גם באיכא רוב י"נ [תנח] באיכא שיעור נ"ט [תנט] אופניו

רסח ג. דעות הראשונים

[תס] דעת הראב"ד - חילוק מב"מ ממין בשא"מ [תסא] דעת הרמב"ן – ליכא ביטול היתר באיסור [תסב] דעת הרא"ש – לעולם אמרי' חוזר וניעור

רע ד. דעת הר"ן

[תסג] דוקא בנפל בבת אחת [תסד] בד' הרמב"ם [תסה] אם דוקא בהיתר מונח במקום והאיסור לא [תסו] באיכא ס' כנגד האיסור בתחילתו

רעב ה. באיסורא לגו התירא

[תסז] דעת רש"י - קק"ב [תסה] ראי' דאמרי' קק"ב [תסט] דעת התוס' – דל"א קק"ב [תע] טעמו [תעא] בנפיש עמודיה

רעד ו. מה"ת או מדרבנן

[תעב] ברוב איסור [תעג] טעמו

רעו ז. אופניו

[תעד] ביבש ביבש או בלח בלח [תעה] בטעם בלי ממשות [תעו] חתיכה שנתבטלה ונעשתה חהר"ל [תעז] תערובת שנפרדה [תעה] בנודע קודם שנתבשל

ה. **בחמין בפסח**..... רעח
 [תעט] אם חלוק משאר איסורים [תפ] טעמו [תפא] חילוק לח מיבש [תפב] בטעם
 בלי ממשות [תפג] בנתבטל קודם הפסח

פרק ל

קמא קמא בטיל להלכה..... רפא

א. **מקורו**..... רפא
 [תפד] מקור הדין [תפה] אם רבין פליג על רב דימי

ב. **להלכה**..... רפב
 [תפז] דעת הראשונים דאמרי' חוזר ונייעור [תפז] דוקא באיסור דאורייתא אמרי' חו"נ

ג. **דעת הראב"ד**..... רפג
 [תפח] ל"א חוזר ונייעור [תפט] בראי' הראב"ד [תצ] השגות הרמב"ן [תצא] בלא נודע
 התערובות [תצב] באיסור בעין [תצג] אמאי לא חשיב הוכר האיסור [תצד] ברוב
 איסור [תצה] בליכא רוב היתר

ד. **דעת הרא"ש**..... רפז
 [תצו] חו"נ בלח וביבש [תצז] טעמו [תצח] ברוב איסור

ה. **דעת הטויש"ע**..... רפט
 [תצט] ד' השו"ע [תק] דעת הטור – בלא נודע

פרק לא

קמא קמא בטיל בקילוח אחד..... רצא

א. **הדין וטעמו**..... רצא
 [תקא] דעת התוס' - קק"ב דוקא באיכא הפסק [תקב] אם חשיב ניצוק [תקג] בליכא
 נ"ט

ב. **נפיש עמודיה**..... רצב
 [תקד] אם דוקא חבית [תקה] טעמו [תקו] באינו נו"ט

פרק לב

פתיחה לחנ"נ - בשר בחלב רצו

א. מקורו..... רצו

[תקז] מקורו בתורה [תקה] חלב או חלב

ב. טעמו..... רצו

[תקט] אם חידוש הוא [תקי] אכזריות [תקיא] ע"ז [תקיב] מגונה [תקיג] מטמטם
[תקיז] סתרי תורה [תקטו] מזון בלתי נאות [תקטז] דומיא דכישוף [תקיז] פרישות

ג. איסורו בבשר או נמי בחלב..... רצט

[תקיה] מקורו [תקיט] טעם החילוק [תקכ] באיכא טעם בשר בחלב [תקכא] ביאור
הילפותא [תקכב] אמאי ליכא חנ"נ מדרבנן

ד. איסור אכילה..... שב

[תקכג] מקורו [תקכז] מנין הלאוין [תקכה] פי' מתני' כל הבשר אסור לבשל בחלב
[תקכו] טעם דכ' בלשון בישול

ה. איסור בישול..... דש

[תקכז] מקורו [תקכה] איסור בפנ"ע או הרחקה לאכילה [תקכט] איסור בישול בליכא
איסור אכילה [תקל] דוקא בנותן טעם [תקלא] שיעורו בכמות [תקלב] שיעורו
באיכות [תקלג] במבושל [תקלד] במעורב דבר פגום [תקלה] בישול בשר עוף בחלב
[תקלו] צליה [תקלז] צונן לתוך חם [תקלח] בכבוש [תקלט] ע"י הדלקה נר

ו. איסור הנאה..... שח

[תקמ] בליכא איסור אכילה [תקמא] באינו ראוי לאכילה [תקמב] טעם כעיקר [תקמג]
חצי שיעור [תקמד] אפרו [תקמה] גבינות הגוים [תקמו] אם איכא מלקות

פרק לג

חנ"נ בבשר וחלב ובשאר איסורים..... שיב

א. חנ"נ בשאר איסורים..... שיב

[תקמז] מקורו [תקמח] אם אמרי' חנ"נ [תקמט] להלכה [תקנ] בב"ח של בהמה טמאה
[תקנא] בכזית בכא"פ [תקנב] במין במינו [תקנג] אם חנ"נ דוקא בשאר איסורין

- ב. חנ"נ בכב"ח..... שטו
 [תקנד] מה"ת או מדרבנן [תקנה] בנתפרדו [תקנו] בב"ח האסור מדרבנן – עוף וכחל
- ג. חנ"נ בשאר איסורים מה"ת או מדרבנן..... שיח
 [תקנו] דעת הסוברים שהוא מדרבנן [תקנה] טעם האיסור מדרבנן [תקנט] דעת הסוברים מדאורייתא [תקס] טעם האיסור מדאורייתא – טעם כעיקר [תקסא] ילפי' מבב"ח [תקסב] מב"מ דאינו בטל [תקסג] בסתירת התוס' [תקסד] אם אוסר במשהו
- ד. חלות דין חנ"נ..... שכג
 [תקסה] אם מקבל שם איסור שאסרו או איסור עצמי [תקסו] היתר שנבלע בו איסור הנאה [תקסז] אם חנ"נ עושה חנ"נ

פרק לד

חנ"נ מכח איסור משהו..... שכה

- א. נותן טעם..... שכה
 [תקסה] מקורו [תקסט] אם בעי' נו"ט [תקע] טעמו [תקעא] דין החתיכה עצמה
- ב. טעם דליכא חנ"נ ע"י משהו..... שכז
 [תקעב] דומיא דבב"ח [תקעג] האיסור לא יוצא [תקעד] ליכא טעם [תקעה] טעם כעיקר [תקעז] תרי משהו ל"א [תקעז] נפ"מ - משהו בדבר לח
- ג. דין הבליעה..... שכט
 [תקעה] אמאי ליכא איסור מכח הבליעה [תקעט] טעמו ביאור הר"ן [תקפ] כח אחר מעורב בו [תקפא] ביאור הש"ך בד' [תקפב] השגות ע"ד הש"ך [תקפג] בחמץ בפסח [תקפד] בממשו [תקפה] באיכא נו"ט [תקפו] בדעת ר"א
- ד. שיעור ביטול איסור משהו..... שלב
 [תקפז] אם בעי' ס'

פרק לה

אפשר לסוהטו..... שלד

- א. מקורו..... שלד
 [תקפה] מקור הדין [תקפט] ביאור ההו"א

ב. אם חלוק אפשר לסוחטו מחנ"נ..... שלד
 [תקצ] איך אמרי' אפש"ל מותר מותר וחנ"נ [תקצא] דעת הרמב"ן [תקצב] דעת
 הרא"ה – בב"ח ל"א חנ"נ [תקצג] דעת המאירי [תקצד] דעת הר"ן [תקצה] דעת רש"י
 [תקצו] דעת ר' אפרים [תקצז] דעת היראים

ג. טעמא דאפש"ל אסור..... שלט
 [תקצח] נאסרה שעת אחת [תקצט] טעם קלוש אינו מתיר [תר] חשיב כמעורבים
 מתחילת ברייתם [תרא] ילפי' מבב"ח [תרב] חשי' שלא יצא או מעיקר הדין

ד. נסחט האיסור לגמרי..... שמה
 [תרג] דינו

ה. חתיכה שבלעה איסור ונסחטה..... שמא
 [תרד] אם חוזרת להתירה [תרה] למ"ד אפ"ל מותר [תרו] טעמו [תריז] בדעת השו"ע

פרק לו

אין הנאסר אוסר אלא במקום שהאיסור הולך..... שמה

א. חנ"נ שנפרד מהאיסור..... שמה
 [תרח] דינו [תרט] בדעת ר' אפרים [תרי] טעמו

ב. אופניו..... שמח
 [תריא] בבשר בחלב [תריב] בנטל"פ [תריג] דוקא כשיש לו טעם מעצמו [תריד]
 באפשר להפרידו מתחילתו [תרטו] בהוכר האיסור

פרק לז

אין הנאסר חמור מהאוסר..... שנ

א. הדין וגדרו..... שנ
 [תרטז] אם הנאסר אוסר טפי מהאוסר [תריז] בד' הרשב"ם [תריח] טעמו [תריט]
 להלכה [תרכ] פלוגתת התנאים [תרכא] למ"ד טע"כ דאורייתא

ב. אופניו..... שנג
 [תרכב] בששים [תרכג] בכמות [תרכד] בחתיכה הראויה להתכבד [תרכה] לחומרא
 [תרכו] בשמים היתר הבולעים מבשמים ע"ז [תרכז] בבשר בחלב - נטל"פ [תרכח] ב'
 חתיכות היתר שבלעו ב' מיני איסור [תרכט] נטל"ש ואחר נטל"פ

פרק לח

איסור דבוק..... שנו

א. חתיכה הדבוקה לאיסור באיכא ס'..... שנו

[תרל] אם מצטרפת לשיעור ס' [תרלא] מקור שי' רש"י [תרלב] גדר מקצתה בתוך
הרוטב לרש"י [תרלג] אם מתפשט ברוטב לרש"י [תרלד] טיפה שנפלה לרוטב
[תרלה] טעמא דר"י

ב. טעם איסור דבוק..... שנט

[תרלז] ממחר לבלוע [תרלז] שמא יצא לחוץ [תרלח] שמא נשארה החתיכה לבדה
ברוב [תרלט] טעמו למ"ד מדאורייתא [תרמ] חזקה [תרמא] אמאי חישי' שיצא הא
בלא נודע ל"א חנ"נ [תרמב] ורידין

ג. בתולדה..... שסב

[תרמג] אם דוקא בתולדה [תרמג*] בדאורייתא [תרמד] איסור הנמצא בתוך היתר
ואינו נוגע ברוטב

פרק לט

חתיכה שאינה נעשית נבילה..... שסד

א. חצי חתיכה..... שסד

[תרמה] אם אמרי' חנ"נ [תרמו] בבשר בחלב [תרמז] בחתיכה שנאסרה כדי קליפה

ב. חנ"נ בהיתר בהיתר..... שסה

[תרמח] בצלים הבלועים בבשר [תרמט] דין הבצל [תרנ] אופנים דאיכא ביטול

ג. בלא נודע התערובות..... שסז

[תרנא] דינו [תרנב] טעם ההיתר [תרנג] דעת הרמ"א [תרנד] דין החתיכה [תרנה] אם
דוקא במזיד [תרנו] בלא נודע להיכן נפל

ד. סופו להתפשט..... שסט

[תרנז] דינו [תרנח] דעת היראים [תרנט] טעמו [תרס] חילוק מחלב שנבלע בבשר
[תרסא] חילוק מדבוק [תרסב] בב"ח – בישול

ה. בדרבנן [תרסג] אם אמרי' חנ"נ [תרסד] בד' שיש לו עיקר מה"ת
שעב

ו. אופניו [תרסה] ביבש ביבש [תרסו] במליחה [תרסז] כבוש
שעג

פרק מ
חנ"נ בלח בלח שעו

א. חנ"נ בתערובת לח בלח בצונן ויבש ביבש שעו
[תרסה] חנ"נ בתערובת יבש ביבש [תרסט] חנ"נ בתערובת לח בלח [תרע] אם
המורדכי פליג על הרשב"א [תרעא] בדעת הראב"ד [תרעב] בראי' ממקוה [תרעג]
בישול בלח [תרעד] להלכה [תרעה] חתיכה שנ"נ שנימוחה

פרק מא
חנ"נ במיין במינו שפא

א. אם חנ"נ הוי רק לר"י דמב"מ לא בטיל שפא
[תרעז] דעת הראב"ד [תרעז] דעת הרי"ף [תרעה] טעמו [תרעט] בב"ח [תרפ] בד'
הירושלמי [תרפא] השגות ע"ג הראב"ד [תרפב] בדעת רבנן

פרק מב
חנ"נ בכלים שפז

א. בלוע בכלים שפז
[תרפב (א)] אם אמרי' חנ"נ [תרפב (ב)] דעת הטור [תרפב (ג)] טעמו [תרפב (ד)] בב"ח

ב. חנ"נ בכלי עצמו שפט
[תרפב (ה)] חילוק כלי חרס מכלי מתכת [תרפב (ו)] דעת הרמ"א

פרק מוג

ניעור.....שצב

א. הדין וטעמו.....שצב

[תרפג] אם חנ"נ אוסר שאר החתיכות רק בניעור [תרפד] ביאור ד' הגמ' דבלא ניעור
ליכא איסור [תרפה] ד' רש"י [תרפז] טעם איסור החתיכות בלא ניעור [תרפז] ד' הטור

ב. אופן החתיכה ברוטב.....שצה

[תרפח] אם מתני' מיירי בכולה חוץ לרוטב או בחציה ברוטב [תרפט] טעם התוס'
[תרצ] מקור שי' רש"י [תרצא] לרש"י אם החנ"נ [תרצב] ד' השו"ע [תרצג] ד' הרמ"א

ג. גדר ניעור.....שצט

[תרצד] ניעור מתחילה ועד סוף [תרצה] ניעור בספק על איזה חתיכה נפלה הטיפה

פרק מד

סלק.....תב

א. סלק את מינו כמי שאינו.....תב

[תרצז] מקורו [תרצז] אם לכו"ע הוא [תרצח] בטומאה [תרצט] להלכה [תש] טעמו
[תשא] אמאי טעם האיסור וההיתר אינו מפקיע הביטול [תשב] לכתחלה

ב. סלק את שאינו מינו כמי שאינו.....תה

[תשג] נפל מינו למין בשא"מ [תשד] אם חיש' שהטעם מרובה [תשה] במב"מ אי"ה
ואח"כ נפל היתר [תשו] נפל איסור לא"מ ושוב נפל מינו דהיתר [תשיז] אם מתיר רק
את המינו [תשה] להלכה

פרק מה

דברים החשובים שאינם בטלים בתערובות.....תי

א. פתיחה.....תי

[תשט] מדאורייתא או מדרבנן – דבר חשוב [תשי] בספק [תשיא] טעמו

ב. דבר שבמנין.....תיא

[תשיב] מקורו [תשיג] גדרו [תשיד] אם הפלוגתא היא רק בדעת ר"מ [תשטו] דעת
חכמים – אם משום דבר שבמנין [תשטז] להלכה [תשיז] במין בשאינו מינו [תשיח]
תרנגולת עם נוצות

- ג. חתיכה הראויה להתכבד.....תיג
 [תשיט] מקורו [תשכ] פי' ראוי להתכבד – לאחר הביטול [תשכא] טעמו [תשכב]
 להלכה [תשכג] במחוסר תיקון [תשכד] ראויה להתכבד בפני נכרי [תשכה] חהר"ל
 שנאסר מקצתה [תשכו] חהר"ל משני דברים
- ד. דבר המעמיד.....תיח
 [תשכז] מקורו [תשכח] גדרו [תשכט] טעמו [תשל] חומרתו [תשלא] מעמיד ע"י איסור
 והיתר [תשלב] בנטל"פ [תשלג] שמרים
- פרק מו
 בריה.....תכ
- א. מקורו וגדרו.....תכ
 [תשלד] מקורו [תשלה] מדרבנן או מדאורייתא [תשלו] טעמו
- ב. בריה למלקות וביטול.....תכא
 [תשלוז] טעמו [תשלח] שיעורו [תשלט] באיסור דרבנן
- ג. תנאי בריה.....תכב
 [תשמ] אם בעי' שיהא אסור מתחילת ברייתו [תשמא] דעת השו"ע [תשמב] חילוק
 תרומה מטבל [תשמג] נתרסק [תשמד] נפל קצת בבישול [תשמה] נבילה [תשמו]
 נבילה מחמת איסור שאינו זבוח
- ד. אופניו.....תכז
 [תשמז] איסורו מתחילת בריותו [תשמח] אבר מן החי [תשמט] ביצה [תשנ] ביצה
 שיש בה אפרוח [תשנא] נבלה [תשנב] נתבשל הגיד עם הירך [תשנג] גיד הנשה
 החיצוני [תשנד] נימוח הגיד [תשנה] מרק שנפל לתוכו בריה [תשנו] קלב [תשנז]
 עדשה משמונה שרצים
- ה. ביטולו.....תלב
 [תשנח] באלף [תשנט] במין בשאינו מינו

פרק מז

דבר שיש לו מתירין.....תלד

א. דינו.....תלד

[תשס] מקורו [תשסא] בלא תערובות - ספק דרבנן [תשסב] דעת רבנן

ב. טעמא דרשי"י.....תלו

[תשסג] עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר [תשסד] איכא תקלה [תשסה] חשיב שיכול להפרידם [תשסו] טעם דלא כ' הר"ן

ג. טעמא דהר"ן.....תלז

[תשסז] חשיב מין במינו [תשסה] טעמו [תשסט] בספק דרבנן - רב אשי [תשע] חילוק לח מיבש [תשעא] בספק

ד. עוד טעמים.....תמא

[תשעב] ליכא הפסד ממון [תשעג] ביטול איסור לכתחלה [תשעד] הוכר האיסור [תשעה] ליכא ילפותא מסנהדרין

ה. חומרתו.....תמא

[תשעו] דעת הסוברים דמדאורייתא [תשעז] דעת הסוברים דמדרבנן [תשעה] רבנן עקרו את הביטול מהתורה [תשעט] בדעת הר"ן [תשפ] אם מדאורייתא איכא ביטול

פרק מח

דבר שיש לו מתירין באינו מינו.....תמו

א. דינו.....תמו

[תשפא] אם דוקא במין במינו לא בטיל [תשפב] דעת הרמב"ם [תשפג] בדעת הר"ף - אם דוקא באיכא נמי היתר עכשיו [תשפד] דעת ר"ת והטור [תשפה] בראי' מקפילא [תשפו] לערב מב"מ במין בשא"מ [תשפז] בלח

ב. טעמו.....תנ

[תשפח] ליכא שם איסור [תשפט] ליכא טעם [תשצ] ביבש [תשצא] לטעמא דרשי"י

ג. מין בשא"מ החשוב כמינו.....תנב

[תשצב] מים ומלח [תשצג] אם אזלי' בתר שמא או טעמא

פרק מט

דבר שיש לו מתירין הבטל..... תנד

א. איסור דרבנן..... תנד

[תשצד] אם מדאורייתא איכא ביטול [תשצה] טעם דמאורייתא בטיל [תשצו] דבר הנדור שנתבטל ברוב

ב. איסור שיכול להתירו..... תנו

[תשצז] בנדר [תשצה] אם דוקא במצוה [תשצט] ע"י מעשה

ג. כב' איסורים..... תנו

[תת] חתיכה האסורה נמי באיסור שאל"מ [תתא] בנדר [תתב] דעת המג"א

ד. איסור שיש לו מתירין לאחד ולא לאחר..... תסא

[תתג] בישל בשבת ונתערבה [תתד] לאחרים [תתה] בראיית המג"א מביכורים [תתו] במוצ"ש [תתז] בנתערב במוצ"ש [תתח] בשוגג [תתט] באסר על אחרים

ה. ברוב..... תסה

[תתי] אי אזלי בתר רובא [תתיא] חילוק רובא דאיתא מליתא [תתיב] בקודם שנודע

ו. חמין בפסח..... תסו

[תתיג] מקורו [תתיד] אם חשיב דשיל"מ [תתטו] טעמו [תתטז] ביאור הפלוגתא

ז. דבר שספק אם יהיה מותר..... תסח

[תתיז] ביצה של ספק טריפה [תתיח] טעמו [תתיט] חילוק מתיקו

ח. דשיל"מ בטורח והפסד..... תעא

[תתכ] דבר שיש טורח לתקנו [תתכא] בהפסד [תתכב] בהגעלה [תתכג] מאכל שיתקלקל [תתכד] באין לו מה לאכול [תתכה] אם לכתחלה בעי' למכור לנכרי

ט. טעמו ולא ממשו..... תעה

[תתכו] אם טעמא בטיל במין במינו [תתכז] בדעת ר"ת [תתכה] טעמו [תתכט] בנימוח

י. נולד בתערובות..... תעח

[תתל] דשיל"מ שלא היה ניכר קודם שנתערב [תתלא] טעמו [תתלב] בדאורייתא [תתלג] ישוב שי' המרדכי במעורבים מתחילת ברייתם [תתלד] בשאר דברים [תתלה]

בב"ח וחמיץ קודם הפסח [תתלוז] בהתברר בתוך התערובות למפרע [תתלז] מלח ותבלין לתוך התבשיל [תתלח] נתערב ואסרו בנדד

יא. אופני ביטול בדבר שיש לו מתירין תפא
 [תתלט] חתיכה שאיסורה מחמת דבר אחר [תתמ] ס"ס [תתמא] חנ"נ [תתמב] תיקו
 [תתמג] במקום מצוה [תתמד] מסופק אם עבר ז' שעות מאכילת בשר [תתמה] דבר
 שבמנין החוזר להתירו [תתמו] זה וזה גורם

פרק נ

דבר שיש לו מתירין בשימושים תפד

א. מוקצה תפד
 [תתמז] חילוק טלטול מאכילה [תתמח] ד' הר"ן [תתמט] דשיל"מ שייך רק באכילה
 ב. דעת הרשב"א תפה
 [תתנ] תמיה מד' הרשב"א בכלי בלוע [תתנא] הנידון על בליעות [תתנב] טלטול הכלי
 לצורך אכילה [תתנג] בכלי המתחסר [תתנד] בשהוי מועט [תתנה] להלכה
 ג. מוקצה האסור בשבת הבאה תפז
 [תתנו] אם דמיא לחמיץ בפסח

פרק נא

ביטול איסור לכתחילה תפט

א. מקורו תפט
 [תתנוז] מקור הדין
 ב. חומרתו תצ
 [תתנה] מה"ת או מדרבנן [תתנט] ביבש ביבש [תתס] מקור מהתורה [תתסא] טעם
 האיסור מדרבנן [תתסב] במקום היתר [תתסג] בתרומה
 ג. ביטול המותר תצג
 [תתסד] הגעלת כלים [תתסה] ביטול איסור לכתחילה ע"י נכרים [תתסו] בליכא הנאה
 [תתסז] בדיעבד

- ד. כוונה בביטול..... תצה
- [תתסח] אם בעי' כוונה [תתסט] אמאי לא חשיב פ"ר [תתע] באפשר בלא ביטול
[תתעא] לערב לכתחלה [תתעב] למ"ד איסור ביטול מהתורה [תתעג] גדר אינו מתכוון
- ה. ביטול היתר קודם שחל האיסור..... תק
- [תתעד] ביטול היתר בהיתר [תתעה] סכך פסול לבטלו בס' כשר [תתעו] חמץ קודם
הפסח [תתעז] בשר בחלב [תתעה] איסור שנתבטל להוסיף עליו שלא יאסר
- ו. ביטול איסור דרבנן לכתחילה..... תקא
- [תתעט] מקורו [תתפ] דבר שעיקרו מדרבנן [תתפא] ביטול בידים [תתפב] דבר
שעיקרו מה"ת [תתפג] להלכה
- ז. איסור שביטלו לכתחלה..... תקג
- [תתפד] בשוגג [תתפה] עבר וביטל במזיד אסור מדרבנן או מה"ת [תתפז] לאחרים
[תתפז] עבר וביטל בשל אחרים [תתפח] טעה בדין אם חשיב שוגג [תתפט] גרם
ביטול אם חשיב מזיד [תתצ] להלכה – בשוגג [תתצא] במין בשא"מ

כללים למראי מקומות:

א. אין להסתמך על ציוני הדיבור המתחיל במדויק, כיון שישנם הרבה סוגי הוצאות שסידרו את הקטעים בצורה שונה. [כגון: ספר 'יד יהודה' הציונים לד"ה הם בד"כ למהד' הישנה (תרמ"א)].

ב. גמרא ומפרשיה – בסתם, הכוונה למסכת חולין. [אא"כ כ' שם'].

ג. טור שו"ע ונו"כ – בסתם, הכוונה ליו"ד, [וכן בכל הספרים המחולקים לפי סדר השו"ע]. וכן ברמב"ם בסתם הכוונה למאכלות אסורות.

ד. רע"א - בסתם בד"כ זה על השו"ע יו"ד.

ה. ספרים שיש בהם ארוך וקצר, [כגון: תורת הבית, יד יהודה] בסתם - הכוונה לארוך.

פרק א מקור דין ביטול ברוב

א. מקורו
ב. ביאור הדמיון לדיינים

א. מקורו

[א] מקור הדין

אי' בגמ' (חולין צט, ב) גיד הנשה שנתבשל, וליבטול ברובא, בריה שאני.

[ב] מקורו מהתורה – רוב בדיינים

כ' רש"י (צח, ב. ביצה ג, ב ד"ה אפילו. גיטין נד, ב. ב"מ נג, א) דמדאורייתא חד בתרי בטיל דכתיב אחרי רבים להטות. וכן בתוס' (ע"ז סז, א) ובט"ז (יר"ד קט, א) ובש"ך (שם ו).

[ג] דם הפר ומדם השעיר

כ' בערוך השולחן (צח, כח) והטעם דמין במינו בטל ברוב מתבאר בגמ' (מנחות כב, א) דילפינן מעבודת יוה"כ, דכתיב ולקח מדם הפר ומדם השעיר ומערבן וזורק על המזבח, והדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדם השעיר ועכ"ז קראה התורה דם השעיר, ש"מ דדם הפר אינו מבטל דם השעיר, ולזה דריש ר"י מכאן דמין במינו אינו בטל, ורבנן ס"ל דהטעם הוא משום דכל העולין למזבח אין מבטלין זה את זה מפני קדושתה, והסבירו הטעם דאם נאמר דהטעם משום מין במינו דאינו בטל היתה לה להתורה להשמיענו בדבר שאינו עולה למזבח ומדכתבה בדבר שעולה למזבח ש"מ דאי לאו הכי גם מין במינו בטל ע"ש, ומשמע בגמ' דחכמים למדו ממקרא זה דמין במינו בטל, וכ"כ הסמ"ג לאוין (סוף מצוה קלח) וכ"כ הרשב"א בתורת הבית (כ"ד ש"א).

ועוד כ' בערוך השולחן שם (ס"ק לג) ולפ"ז נתבארו דברי רבותינו רש"י ותוס' והרא"ש דעיקר הלימוד הוא מאחרי רבים להטות, דהתורה בעצמה בדם הפר ודם השעיר גילתה לנו שכל מיני תערובות הם בכלל אחרי רבים להטות, זולת מה שמיעטה תורה כמו לרבנן עולין ולר"י מין במינו. וע"ע בבית שערים (או"ח ס"ס רד).

[ד] לר"מ דחייש למיעוטא

כ' המרדכי (תשלז) דר' מאיר מודה בביטול ברוב בכל דוכתא אע"ג דאיהו חייש למיעוט מדאורייתא, כדמוכח פ"ק דחולין דקאמר ולרבי מאיר דחייש למיעוטא הכי נמי דלא אכיל בישרא.

וכן בפמ"ג (פתיחה לתערובות ח"א ריש פ"א) כ' אף רבי מאיר דחייש למיעוטא מן התורה בחזקה או מדרבנן, עכ"פ מודה דיבש חד בתרי בטיל. והגרש"ש (ב"מ ז, ג) כ' ע"ד המרדכי, דס"ל דכל ענין ביטול ברוב הוא מחמת דין כל דפריש, ואם הוה אמרינן דגם ברובא דאיתא קמן ס"ל לחוש למיעוט מן התורה לא היה מהני לר"מ לעולם דין ביטול ברוב.

ב. ביאור הדמיון לדיינים

[ה] חילוק דיינים דהמיעוט כמי שאינו

כ' הפמ"ג (ריש הפתיחה להל' תערובות) ויל"ע דלא דמי לסנהדרין דשנים מזכים ואחד מחייב בטלה דעתו, משא"כ לאכול שלשתן יחד להרא"ש אוכל אחד איסור. וכן בשו"ת גינת ורדים (יר"ד כלל א ר"ס טו) הביא מהרב שבתאי נאווי, איך אנו רוצים ללמוד מהאי קרא דאחרי רבים דחד בתרי בטיל ושב האיסור להיתר, ובשלמא לאכול כל א' לבדה יש במשמע, שכמו שאין אנו חוששין לסברת המועטין ופוסקים הדין על פי המרובים, כן בחתיכה זו שיש בה ספק איסור אין אני חושש למעט האיסור ואני דן אותה אחר הרוב שהוא מותר, וכן בכל אחת, אבל לאכול כולם אדם א' ביחד שהוא אוכל האיסור בודאי היכי משמע להו מהאי קרא דשרי.

וכן בערוך השלחן (צה, כט) כ' אין הד' מובן כלל, דמה ענין לתערובת, דבסנהדרין פשיטא דהמיעוט בטלתה התורה כאלו אינם, שהאמת עם הרבים, אבל הכא בע"כ ישנם לשניהם בעולם. וכן בשער"י (ש"ג רפ"ד) ובט"ז (תרלב, ג). ובעילוי ממיצי"ט (סח ד"ה ועיין בשיטה) כ' ע"ד העה"ש, אם נילף מאחרי רבים להטות הרי המובן הוא דכיון דאיתא רובא ממין היתר ומיעוט ממין איסור צריך להטות אחרי רבים דהמיעוט נעשה כמו הרוב, אבל על זה דאם הרוב היה ממין אחד והמיעוט ממין איסור ע"ז ליתא דין התורה הנאמר, דכיון דעל הרוב ליתא שם איסור גם מהמיעוט נסתלק שם איסור דזה אינו משמע מאחרי רבים להטות, שמובן אחרי רבים להטות הוא שהמיעוט נוטה אחרי הרוב ונעשה כמו הרוב וכיון שנועשה כמו הרוב ממילא נסתלק שם המיעוט, וכן המובן בדיינים שאנו אומרים שהמיעוט נוטה ונעשה כמו הרוב. וע"ע בחת"ס (או"ח קעח).

וכן הגר"ח (רכט) כ' בתערובות לח בלח דבטיל ברובא אע"ג דאינו ספק כלל דפשיטא לן דלא נחתכו מיעוט סימנים, וכן פשיטא לן דאיכא הכא מיעוט איסור, ולכאורה תמוה היכן מצינו מקור לרוב כזה.

ובשו"ת שאילת יעבץ (ח"א קנז ד"ה ואעתיק) כ' א"א לילך כאן אחר רוב דעות, אלא מטעם שהתורה גזרה שדעת היחיד במקום הרבים כאלו איננה, ולא בתורת ביטול כדרך ביטול האיסורין, שאי אפשר לה להתבטל, שהביטול עושה הדבר לעצם אחר, ואת שישנו אינו כאילו נתהפך מהותו, ולכן התיירו הפוסקים בביטול יבש ביבש לאכול כל התערובת, ואין צריך להשליך ממנו כשיעור האיסור שבו, שהאיסור חוזר ונעשה היתר מחמת הביטול, אחר שאין האיסור ניכר עוד, וזה אינו שייך בדעת היחיד שאינה מקבלת ביטול זה. כאילו תאמר שהתורה עשתה שכל הסנהדרין הסכימו לדעת אחת, כי איך אפשר זה שתקבל דעת היחיד החילוף בעצמה כל זמן שהיא ניכרת. אבל אמרה תורה שאין אנו

צריכין לדעת כולן, אלא דעת רובן תספיק. ולא נחוש לדעת יחידית אע"פ שידוע היא לנו אין לנו לילך אלא אחר דעת המרובין. וע"ע בבית שערים (או"ח קסד ד"ה יקרתו).

[ג] בדיינים האמת כהרוב

כ' בספר הבתים (ספר המצוה קסח, הובא בקש"ק סנהדרין לז, א) אחרי רבים להטות, ע"כ מצוה זו מבוארת בעצמה שמה שיסכים בו הרוב יראה אמתי בדברים שאין בהם מופת, שהסכמת הרוב אמתי יותר מהסכמת היחיד. ועל פסוק זה סמכו רבותינו בעניני אסורי התורה במין שבטל מן התורה ברוב, כי הרוב יבטל המועט אחר שהוא מינו.

[ז] ברוב בדיינים בעי' פסק של כולם

כ' בשער"י (ש"ג פ"ד בסוף) כשהדיינים מחולקים צריך בזה ביטול כח אמירת המזכים גם במציאות האמת, דאל"כ לא יועיל לנו בזה להתנהג כדעת המרובים, כיון דצריך לנו לחלות הדין גמר דין של הדיינים, ובגמר דינם איכא דין הסותר זה את זה, ולזה צריך ענין ביטול ברוב, שיתבטל במציאות פסק דין ויחול הדין ע"י פסק דין של המרובים לבד, או שיתהפך המיעוט להיות כהמרובים ויוגמר הדין ע"י כולם, ומזה קבלו חז"ל בכל תערובות תבטל המיעוט במציאות ויתהפך מאיסור להיתר.

ובגרש"ר (ו, ח) כ' ע"ד השער"י, וצריך לבאר בדבריו דודאי הדיין האחד שאומר חייב לא חשבינן כאילו אומר זכאי, דזה אינה סברא, וגם דהרי הדיעה אינה בתערובת כלל, אלא הביטול הוא לענין השם ב"ד, דכיון דבעינן שהב"ד יפסוק וב"ד הוא גוף אחד המורכב מג' חלקים שפוסק, וכשיש בגוף זה ב' דיעות לחיוב ודעה אחת לזכות הוה גדר תערובת, כיון שהוא בגוף אחד, וממילא כשדנים על גוף זה אם הוא פוסק לחיוב או לזכות אמרינן דפסק לחיוב, ומה שמעורב כאן דעה נגדית ה"ז בטל ברוב.

[ח] אחרי רבים לא נאמר רק על דיינים

כ' באמרי בינה (בב"ח ותערובות ט ד"ה אולם מדברי) אלא ודאי דקרא דכתב אחרי רבים להטות לא קאי דוקא על סנהדרין בלבד, וכמו שכתב רש"י (יב) א"נ אחרי רבים להטות משמע בין רובא דאיתי' קמן בין רובא דליתא קמן, דמ"ש האי מהאי עכ"ל, וכיון דילפינן רובא דליתא קמן ג"כ מאחרי רבים להטות כמו כן ילפינן ביטול ברוב, והדברים מוכרחים ג"כ, דהא אף מב"מ לא נוכל למילף מסנהדרין, דשם דעתו של המיעוט בטילה וא"ב ממש. וכן בשו"ת יהודה יעלה (י"ד מב ד"ה הנה).

[ט] ילפי' דהמיעוט לא יכול להשפיע על הרוב

כ' בשו"ת בית שערים (או"ח קסג ד"ה ומ"ש דאפי') דסברת חכז"ל היה מאחרי רבים להטות דהמיעוט צריך להיות נגרר אחר הרוב ולא הרוב אחר המיעוט, וכיון שאם אתה אוסר לאכול המיעוט ממילא יהיה הרוב נגרר אחריו ולא תוכל לאכול הרוב, לכן אמרינן להיפך אחרי רבים להטות שמותר לאכול הרוב וממילא נגרר אחריו המיעוט שאוכל גם המיעוט כיון שא"א לאכול הרוב בלא המיעוט.

וע"ע ביטול ברוב ביבש ביבש – טעמו [יא].

[1] בדיונים יתכן שהאמת כהמיעוט

כ' הדברי מלכיאל (ח"ה ר"ס נא ד"ה ע"ד) ע"ד הפמ"ג, לדעתי לק"מ דמה הוכחה היא זו שההלכה האמתית היא כדעת הרוב. ובפרט דהא קי"ל ביבמות (יד) אם המיעוט יותר גדולים בתורה בכ"ז אזלינן בתר רובא, וגם דהא כל אחד מהמיעוט ברור לו בלבו שהלכה כמותו ובכ"ז מחוייב לעשות כדעת הרוב. וגם דהא אף אם מחולקים בהלכה מפי השמועה הוי ג"כ הלכה כרבים אף שהיחיד שמע מפי המרובים, ובכה"ג לא שייך לומר שהרוב מוכיח שהלכה כן. ועכצ"ל דאזלינן בתר הרוב אף שאפשר שטעו בדבריהם, וא"כ כשמבטלין איסור ברוב קיל טפי דהכא יש עכ"פ בודאי רוב היתר, וגבי סנהדרין אפשר שעושים לגמרי שלא כהלכה ובכ"ז אזלינן בתר רובא. וע"ע להלן – בניכר האיסור [עט].